

Společná evropská měna

06.dubna 2004

Hlavním cílem tvůrců myšlenky společné evropské měny bylo vytvoření nového pilíře budoucí politické suverenity – federativní Evropy.

Nejhlasitěji však tvůrci společné měny hovořili o ekonomických výhodách společné měny – o zvýšení konkurenceschopnosti, nastartování dlouhodobého ekonomického růstu a snížení nezaměstnanosti. Domnívám se, že dnes již není pochyb o tom, že Evropská unie není „optimální měnovou oblastí“ (pojem Roberta Mundella) a není proto vhodné, aby členské státy EU společnou měnu sdílely. Rozdíl v ekonomické výkonnosti členských zemí je příliš velký a nebezpečí asymetrických šoků příliš reálné a není ani naplněn jeden ze základních předpokladů optimální měnové oblasti – vysoká mobilita pracovních sil. Jako jeden z důkazů může posloužit vysoký rozdíl v míře nezaměstnanosti mezi členskými zeměmi. V Německu činila míra nezaměstnanosti ke konci roku 2003 9,3 %, naproti tomu v Rakousku 4,4 %. A přitom se jedná o dvě země, u nichž jsou základní předpoklady k vysoké mobilitě pracovních sil – společný jazyk, geografická blízkost, historické a kulturní souvislosti – splněny.

Podívejme se nyní, zda zavedení společné měny přineslo v prvních letech jejího fungování účastnickým zemím deklarované ekonomické výhody. Růst hrubého domácího produktu zemí Eurozóny zaostává nejen za růstem produktu v USA, ale také za zeměmi, které se společného projektu Evropské měnové unie (dále jen EMU) neúčastní (Velká Británie, Dánsko, Švédsko). Tak např. růst HDP ve Velké Británii činil v roce 2003 2,3 %, zatímco průměr zemí Eurozóny činil 0,3 %. Predikce Eurostatu na léta 2004 a 2005 ukazují, že všechny tři země, které se projektu společné měny neúčastní, zaznamenají podstatně vyšší růst ekonomiky než země Eurozóny. Ani v boji s nezaměstnaností si evropská měna nevede dobře. Tak např. výše nezaměstnanosti na konci minulého roku činila v zemích Eurozóny průměrně 8,8 %, zatímco ve Švédsku 6 %, v Dánsku 5,6 % a ve Velké Británii dokonce jen 5 %.

Důvody, proč se tyto tři země EU k projektu EMU připojit nechtějí, jsou zřejmé. Nechtějí ztratit svou ekonomickou výkonnost. Nedávný výzkum ve Velké Británii ukázal, že 68 % ekonomicky vzdělaného obyvatelstva věří, že společná měna by VB přinesla jen vyšší daně, 62 % věří, že přinese zvýšení pracovních nákladů a 50 % respondentů je přesvědčeno, že vzdání se národní měny způsobí růst nezaměstnanosti.

Federativní uspořádání Evropy je zřejmě již jen otázkou času. Evropská ústava sice schválena není, ale zdá se, že projekt federalistické Evropy mezi představiteli EU vyhrává. Vyhráli tedy i tvůrci myšlenky společné měny?

Garantem stability EMU mělo být dodržování konvergenčních kritérií. Existence společné měny je však ohrožena neschopností účastnických států konvergenční kritéria splnit. Ke konci roku 2003 5 z 12 zemí nesplňovalo fiskální podmínku maximálního státního zadlužení stanoveného na hranici 60 %. Státní dluh Belgie, Řecka a Itálie překročil magickou hranici 100 %. Německo a Francie v současné době nesplňují ani kritérium maximálního deficitu státního rozpočtu a navíc se ukázala neschopnost či nevěle použít proti těmto dvěma zemím sankce stanovené Paktem stability.

Česká republika (ani jiná z přistupujících zemí) si výjimku na připojení se do EMU nevyjednala. V Přístupové smlouvě není pouze stanoven termín vstupu. Uvědomují si lidé v ČR, že proces vstupu do EMU je nevratný? Evropské právo možnost vystoupení z EMU nedefinuje. I kdyby vystoupení bylo fakticky možné, dovede si vůbec někdo představit, jaké obrovské náklady by takové rozhodnutí vyvolalo? Za Českou republikou se okamžikem vstupu do EMU jednou pro vždy uzavře cesta vedoucí

k návratu k národní měně. Vyčíslili ministerští úředníci nebo zástupci ČNB skutečné celkové náklady na přechod ke společné měně? Položili si otázku, jak by po případném zapojení do EMU probíhalo profinancování obrovského veřejného dluhu a jak by vzrostly náklady na dluhovou službu?

Vědí vůbec občané České republiky, že vloni v červnovém referendu rozhodli i o budoucím přijetí společné měny? Ani případné další referendum o Evropské ústavě již nemůže toto rozhodnutí zvrátit!